

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 3361
Warszawa, 8 lipca 2010 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

-o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Jarosława Matwiejuka.

(-) Romuald Ajchler; (-) Leszek Aleksandrak; (-) Anna Bańkowska;
(-) Anita Błochowiak; (-) Tomasz Garbowski; (-) Witold Gintowt-Dziewałtowski; (-) Tadeusz Iwiński; (-) Witold Klepacz; (-) Jan Kochanowski; (-) Janusz Krasoń; (-) Jarosław Matwiejuk; (-) Krzysztof Matyjaszczyk; (-) Artur Ostrowski; (-) Sylwester Pawłowski; (-) Stanisław Rydzoń; (-) Stanisław Stec; (-) Wiesław Andrzej Szczepański; (-) Tadeusz Tomaszewski.

Ustawa
z dnia 2010 r.
o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych

Art. 1.

W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.¹) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2:

a) §3 otrzymuje brzmienie:

„§3. Zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, mogą wykonywać w sądach asystenci sędziów i starsi asystenci sędziów w zakresie udzielonego im upoważnienia przez Przewodniczącego Wydziału lub sędziego przez niego upoważnionego. Ilekroć w przepisach jest mowa o asystentach sędziów, rozumie się przez to także starszych asystentów sędziów.”,

2) w art.61:

a) §4 otrzymuje brzmienie:

„§4. Na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w § 1 pkt 1-6, ukończył aplikację ogólną prowadzoną przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, aplikację notarialną, adwokacką lub radcowską i złożył odpowiedni egzamin, oraz przez okres co najmniej pięciu lat był zatrudniony na stanowisku asystenta sędziego w pełnym wymiarze czasu pracy.”

3) w Dziale IV:

a) tytuł otrzymuje brzmienie:

**„DZIAŁ IV REFERENDARZE SĄDOWI, ASYSTENCI SĘDZIÓW,
PRACOWNICY SĄDÓW, KURATORZY SĄDOWI, ŁAWNICY ORAZ
ORGANY POMOCNICZE SĄDÓW”**

¹ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1787, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 188, poz. 1838 i Nr 228, poz. 2256, z 2004 r. Nr 34, poz. 304, Nr 130, poz. 1376, Nr 185, poz. 1907 i Nr 273, poz. 2702 i 2703, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 131, poz. 1102, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1410, 1413 i 1417, Nr 178, poz. 1479 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 25, poz. 162, Nr 64, poz. 433, Nr 73, poz. 484, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 136, poz. 959, Nr 138, poz. 976, Nr 204, poz. 1482 i Nr 230, poz. 1698, z 2008 r. Nr 223, poz. 1457, Nr 228, poz. 1507 i Nr 234, poz. 1571 oraz z 2009 r. Nr 1, poz. 4, Nr 9, poz. 57, Nr 26, poz. 156 i 157, Nr 56, poz. 459.

4) w art. 149 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

§ 1a. Na stanowisko referendarza sądowego może być mianowany ten, kto spełnia wymagania określone w § 1 pkt 1-4 oraz przez okres co najmniej 2 lat był zatrudniony na stanowisku asystenta sędziego w pełnym wymiarze czasu pracy, nie był karany za przewinienia dyscyplinarne, a także uzyskiwał pozytywne okresowe oceny kwalifikacyjne."

5) w art. 155:

a) dodaje się §1a w brzmieniu:

„§1a. W zakresie czynności określonych art. 2 § 3 asystent sędziego jest niezależny co do treści wydawanych postanowień i zarządzeń określonych w ustawach."

b) dodaje się §1b w brzmieniu:

„§1b. Asystenci sędziów zatrudnieni na obszarze tego samego sądu apelacyjnego co najmniej raz w roku odbywają zebranie asystentów sędziów apelacji. Zebranie zwołuje prezes sądu apelacyjnego."

c) dodaje się §1c w brzmieniu:

„§1c. Zebranie asystentów sędziów apelacji zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez asystentów sędziów, wybiera na okres kadencji przedstawiciela, reprezentuje asystentów sędziów apelacji wobec organów sądu apelacyjnego. Przewodniczącym zebrania asystentów sędziów apelacji jest asystent sędziego najstarszy wiekiem."

d) § 2 wyraz „zatrudniony” zastępuje się wyrazem „mianowany”,

e) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Na stanowisko starszego asystenta sędziego może być mianowany asystent sędziego, który zajmował stanowisko asystenta sędziego przez co najmniej pięć lat, nie był karany za przewinienia dyscyplinarne karami o jakich mowa w art. 155c §2, a także uzyskiwał pozytywne oceny kwalifikacyjne. Do okresu o jakim mowa w zdaniu pierwszym wlicza się okresu aplikacji sądowej lub prokuratorskiej odbytej na zasadach obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. z 2009r.,nr. 26, poz. 157 z późn. zm.), aplikacji ogólnej, aplikacji radcowskiej, aplikacji adwokackiej, aplikacji notarialnej."

f) §3 otrzymuje brzmienie:

„ §3 Asystenta sędziego mianuje i rozwiązuje z nim stosunek pracy właściwy prezes sądu, o jakim mowa w art. 155a §1. Prezes sądu przed zatrudnieniem asystenta sędziego zasięga informacji z Krajowego Rejestru Karnego."

g) po § 3a dodaje się § 3b w brzmieniu:

„ §3b. Rozwiązanie stosunku pracy z asystentem sędziego może nastąpić w drodze wypowiedzenia w razie otrzymania ujemnych ocen kwalifikacyjnych dokonanych przez sędziów, których obowiązki wykonuje asystent, potwierdzonych ponownymi ujemnymi ocenami, dokonany nie wcześniej niż po upływie sześciu miesięcy. W razie otrzymania przez asystenta sędziego pierwszych ujemnych ocen kwalifikacyjnych właściwy prezes sądu na wniosek asystenta przydziela go do pełnienia obowiązków innych sędziów aniżeli dokonujących negatywnej oceny, chyba, że nie jest to możliwe”.

h) po § 3b dodaje się § 3c w brzmieniu:

„ §3c. Do asystentów sędziów stosuje się odpowiednio przepis art.151a §7 pkt 2-5 oraz §8-13”.

i) §4 otrzymuje brzmienie:

„ §4. Wynagrodzenie zasadnicze asystenta sędziego wynosi 75 % wynagrodzenia zasadniczego w stawce pierwszej sędziego sądu rejonowego, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po pięciu latach pracy na stanowisku asystenta sędziego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 75 % wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce drugiej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego, a po dalszych pięciu latach pracy - do wysokości 75 % wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce trzeciej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.”

j) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Wynagrodzenie zasadnicze starszego asystenta sędziego wynosi 85 % wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce drugiej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po pięciu latach pracy na stanowisku starszego asystenta sędziego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 85 % wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce trzeciej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.

k) po § 4a dodaje się § 4b w brzmieniu:

„§4b. Poza wynagrodzeniem zasadniczym asystentowi sędziego przysługuje dodatek za wieloletnią pracę, nagrody jubileuszowe oraz jednorazowa odprawa w razie ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, na zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury. Na zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury asystentowi sędziego może być przyznany dodatek specjalny z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków lub powierzenia dodatkowych zadań, nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej,”

l) uchyla się §6;

ł) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7 Asystent sędziego może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 3 lat na stanowisku asystenta sędziego lub referendarza sądowego. Wniosek o dopuszczenie do egzaminu sędziowskiego asystent sędziego zgłasza Dyrektorowi Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na miesiąc przed przeprowadzeniem egzaminu, uiszczając wymaganą opłatę.

m) po § 8 dodaje się § 9 w brzmieniu:

„§ 9. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do asystentów sędziów stosuje się odpowiednio przepisy o pracownikach sądów i prokuratury.”;

6) po art. 155b dodaje się art.155c i art. 155d w brzmieniu:

„ Art.155c §1. Za naruszenie swoich obowiązków, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności stanowiska, asystent sędziego ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną.

§ 2. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana,
- 2) nagana z ostrzeżeniem,
- 3) nagana z obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego o 10 % na okres dwóch lat,
- 4) wydalenie z pracy.

§ 3. W sprawach dyscyplinarnych asystentów orzekają komisje dyscyplinarne.

§ 4. Komisje dyscyplinarne powołują prezesi sądów apelacyjnych do rozpatrywania w pierwszej instancji spraw dyscyplinarnych asystentów zatrudnionych w apelacji.

§ 5. Minister Sprawiedliwości powołuje komisję dyscyplinarną do rozpatrywania spraw dyscyplinarnych asystentów w drugiej instancji.

§ 6. Do składu komisji dyscyplinarnych, o których mowa w § 4 i 5, powołuje się asystentów.

§ 7. Za przewinienia mniejszej wagi asystent ponosi odpowiedzialność porządkową. Karą porządkową wymierzaną przez prezesa sądu jest upomnienie.

§ 8. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do odpowiedzialności dyscyplinarnej i porządkowej asystentów stosuje się odpowiednio przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej i porządkowej urzędników państwowych mianowanych.”

„Art.155d § 1. Minister Sprawiedliwości może delegować asystenta sędziego, za jego zgodą:

- 1) do pełnienia czynności asystenta sędziego w innym sądzie,
 - 2) do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej,
- na czas określony, nie dłuższy niż dwa lata.

§ 2. Jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości delegowanie asystenta sędziego w przypadkach, o których mowa w § 1 pkt 1, może

nastąpić nawet bez jego zgody, na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. Delegowanie asystenta sędziego bez jego zgody może być powtórzone nie wcześniej niż po upływie trzech lat.

§ 3. W okresie delegowania asystenta sędziego ma prawo do wynagrodzenia, przysługującego na jego stanowisku, oraz dodatek za wieloletnią pracę. Przepisy art. 77 § 4 i 6 oraz art. 78 § 3 stosuje się odpowiednio. W razie delegowania asystenta sędziego do innego sądu bez jego zgody lub na okres dłuższy niż sześć miesięcy, asystentowi sędziego przysługuje dodatek w wysokości 10 % wynagrodzenia zasadniczego.

§ 4. Minister Sprawiedliwości może delegować asystenta sędziego, za jego zgodą, do pełnienia obowiązków lub pełnienia obowiązków określonej funkcji poza granicami państwa w ramach działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe lub ponadnarodowe oraz zespoły międzynarodowe, działające na podstawie umów międzynarodowych, w tym umów konstytuujących organizacje międzynarodowe, ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, zgodnie z kwalifikacjami asystenta sędziego, na czas określony, nie dłuższy niż cztery lata, z możliwością ponownego delegowania na kolejny okres, nieprzekraczający czterech lat. Przepisy art. 78a stosuje się.

§ 5. Niedopuszczalne jest delegowanie, bez zgody zainteresowanego, do sądu, prokuratury lub Ministra Sprawiedliwości, mającego siedzibę w innej miejscowości, kobiety w ciąży lub asystenta sędziego sprawującego opiekę nad dzieckiem w wieku do czternastu lat, a także w wypadkach, gdy stoją temu na przeszkodzie ważne względy osobiste lub rodzinne asystenta sędziego."

„§6. Asystent sędziego może zostać przeniesiony na inne miejsce służbowe tylko na swój wniosek. Przeniesienia na inne miejsce służbowe na obszarze danej apelacji dokonuje prezes sądu apelacyjnego, a poza obszar apelacji – Minister Sprawiedliwości. Przepisów o konkursie na stanowisko asystenta sędziego nie stosuje się."

Art.2

Z dniem wejścia w życie ustawy dotychczasowe stosunki pracy asystentów sędziów przekształcają się w stosunki pracy na podstawie mianowania.

Art.3

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od daty ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Instytucja asystenta sędziego została wprowadzona do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070). Zamiarem ustawodawcy było stworzenie nowej kategorii wysoko wykwalifikowanych pracowników z wykształceniem prawniczym, powołanych do czynności pomocniczych w sprawowaniu przez sędziów wymiaru sprawiedliwości. Kolejne zmiany tej ustawy m.in. ustanawiające wymóg ukończenia – przez przyszłych asystentów sędziów - aplikacji ogólnej prowadzonej przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub zdania egzaminu sędziowskiego lub prokuratorskiego albo ukończenia aplikacji notarialnej, adwokackiej lub radcowskiej i złożenia odpowiedniego egzaminu, podwyższyły kryteria, od spełnienia których uzależnione jest ubieganie się o pracę na tym stanowisku. Nie ulega wątpliwości, że przedmiotowe zmiany były konieczne, nie czynią one jednak zadość potrzebie kompleksowego unormowania pozycji ustrojowej tej grupy pracowników sądów, co przemawia za dokonaniem nowelizacji ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych zgodnie z przedłożonym projektem.

Podstawowymi celami projektowanych zmian są: ugruntowanie statusu prawnego asystentów sędziów poprzez wzmocnienie trwałości ich stosunków pracy, umożliwienie płynnego przepływu w ramach struktur sądownictwa, jak również w drodze delegacji do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz stworzenie - w ramach tej grupy zawodowej – pracowniczych struktur organizacyjnych. Założeniem nowelizacji ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych w zaproponowanym kształcie jest także poszerzenie zakresu dotychczasowych czynności asystentów sędziów oraz odstąpienie od obowiązujących obecnie zasad ich wynagradzania w drodze wprowadzenia w tym zakresie regulacji prawnych w rzeczywisty sposób uwzględniających: kwalifikacje zawodowe asystentów sędziów, wykonywane przez nich obowiązki oraz przy uwzględnieniu pozycji asystentów w hierarchii kadr sądów, poziom wynagrodzenia uzyskiwanego przez sędziów i referendarzy sądowych, a także urzędników i innych pracowników sądów, które to kryteria mimo obowiązujących zapisów ustawy nie są brane pod uwagę przy kształtowaniu uposażeń asystentów sędziów.

Na dzień 31 grudnia 2008 r. na stanowiskach asystentów sędziów zatrudnionych było 2.723 pracowników. Liczba ta gwałtownie spada i już na dzień 30 czerwca 2009 r. w zatrudnieniu pozostawało 2.614 asystentów przy planie zakładającym obsadzenie w 2009 r. 3.222 etatów. Na rok 2010 przewidziano utworzenie dodatkowych 189 etatów asystentów sędziów co łącznie daje 3411 etatów. Z uwagi jednak na brak zainteresowania ze strony

potencjalnych kandydatów na te stanowiska oraz przez wzgląd na dokonanie wypowiedzeń stosunków pracy przez część z dotychczas zatrudnionych asystentów sędziów, liczba wakatów na tych stanowiskach stale wzrasta .

Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że asystenci sędziów w znaczący sposób wpływają na sprawność wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie nie dość precyzyjne uregulowanie przez ustawodawcę statusu tej grupy pracowników w konsekwencji prowadzi do stosowania niejednorodnych praktyk w zakresie powierzanych im obowiązków oraz sposobu wynagradzania.

W pierwszym rzędzie projekt zakłada wyraźne rozgraniczenie przepisów dotyczących asystentów sędziów poprzez *expressis verbis* wyszczególnienie ich w systematyce ustawy, jako grupy zawodowej odrębnej od referendarzy sądowych, kuratorów, urzędników i innych pracowników sądów i w obrębie tych regulacji kompleksowe unormowanie zagadnień związanych z ich zatrudnieniem (modyfikacja treści intytulacji działu IV, nowelizacja art. 2 u.s.p.- art. 1 pkt.3 i 1 projektu). Zmiany te wydają się konieczne. Brak wyczerpujących unormowań w tym przedmiocie powoduje bowiem, że stanowisko asystenta sędziego w większości przypadków traktowane jest jako przejściowy etap pomiędzy innymi zawodami prawniczymi. Zaliczając stanowisko asystenta sędziego do jednej z dróg dochodzenia do zawodu sędziego, ustawa o ustroju sądów powszechnych w dotychczasowym brzmieniu realizuje, zatem jedynie założenie swobody przepływu kadr w obrębie zawodów prawniczych, w granicach określonych przez zawarte w niej przepisy. Nadto, zauważalna dysproporcja między wymogami kwalifikacyjnymi, jakimi winien legitymować się asystent sędziego, a cząstkowym charakterem przepisów dotyczących tej grupy zawodowej i niekonsekwencją ustawodawcy w kształtowaniu przedmiotowych regulacji prawnych czyni ów zawód nieatrakcyjnym dla szerokiej rzeszy młodych prawników. Wymownym przykładem jest niewielkie zainteresowanie osób spełniających przesłanki do wykonywania pracy na tym stanowisku, widoczne w ilości składanych podań, która jest znacząco mniejsza niż zaplanowana liczba etatów.

Aktualnie, asystenci sędziów stanowią korpus pracowników sądów, którego z uwagi na specyfikę uregulowania przez ustawodawcę nie sposób zakwalifikować na równi z innymi pracownikami sądów, a jednocześnie nie stanowią na tyle wyodrębnionej grupy zawodowej aby zlikwidować wątpliwości interpretacyjne przepisów w tym zakresie. Mimo, iż jak podkreśla Krajowa Rada Sądownictwa instytucja asystenta sędziego posiada, co do zasady, utrwalony ustrojowy status winna stanowić wyodrębniony szczebel w hierarchii stanowisk pomiędzy stanem urzędniczym, a urzędem sędziowskim.

Uwzględniając kwalifikacje zawodowe osób zajmujących to stanowisko, zwłaszcza wymóg uprzedniego odbycia aplikacji sądowej, a w przypadku asystentów bez aplikacji doświadczenie zawodowe na zajmowanym

stanowisku, a nadto specyfika przydzielonych im dotychczas zadań, zmiany winny następować w kierunku zbliżenia uregulowań dotyczących asystentów sędziów do unormowań określających status prawny referendarzy sądowych. Mając na uwadze postulaty środowiska sędziowskiego dotyczące konieczności zwiększenia kompetencji asystentów z uwagi na obecne nadmierne obciążenie sędziów znaczną ilością wpływających spraw (Uchwała nr 10/2009 XIII Nadzwyczajnego Zebrania Delegatów Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” z dnia 23 maja 2009 r. w sprawie ustroju sądów i statusu sędziów), projekt nowelizacji ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych zakłada, poszerzenie kompetencji asystentów sędziów o czynności z zakresu ochrony prawnej niebędące sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości (art. 1 pkt 1 i 5a projektu).

Duża liczba podejmowanych przez sędziów, w toku rozstrzygania, decyzji o charakterze incydentalnym, powoduje konieczność poświęcania im znacznej ilości cennego czasu pracy sędziego. Kierunek zmian zaproponowany w projekcie umożliwi zaś sędziom koncentrowanie swej uwagi na orzekaniu w ścisłym słowa tego znaczeniu. W szczególności dotyczy to wydziałów karnych sądów powszechnych, w których sędziowie w wykonywaniu zadań nie są wsparci działaniem referendarzy sądowych, w związku z czym obciążenie pracą sędziów w tych wydziałach jest większe niż w pozostałych wydziałach. Ta ostatnia okoliczność wpływa z kolei na szybkość i sprawność podejmowanych decyzji procesowych.

Przedstawiony podział obowiązków, podobnie jak w przypadku referendarzy sądowych, nie kłóci się z żadną z zasad ustrojowych. Tym bardziej, iż w myśl projektowanych zapisów asystenci będą mogli wykonywać te czynności wyłącznie z upoważnienia przewodniczącego lub sędziego przez niego upoważnionego. Nie ulega też wątpliwości, że katalog przedmiotowych zadań, do realizacji których asystenci będą mogli być upoważnieni będzie wynikać z regulacji zawartych w poszczególnych kodeksach, po uprzednim dokonaniu stosownych zmian w procedurze cywilnej i karnej. Należy też podkreślić, że w kwestii możliwości wykonywania przez urzędników sądowych czynności z zakresu ochrony prawnej wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 1 grudnia 2008 r., sygn. akt: P 54/07, 171/10/A/2008, dotyczącym wydawania przez referendarzy sądowych postanowień w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. W uzasadnieniu odpowiedzi na pytanie prawne, czy art. 398²³ § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego jest zgodny z art. 176 ust. 1, art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP Trybunał stwierdził, że wymiar sprawiedliwości stanowi działalność państwa polegającą na sądeniu, czyli wiążącym rozstrzygnięciu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny. Zdaniem Trybunału powyższe nie oznacza jednak, że wszystkie sprawy i spory dotyczące sytuacji prawnej jednostki muszą być rozstrzygane wyłącznie przez sądy. Wystarczy, by sądom została

zagwarantowana kompetencja do ostatecznej weryfikacji rozstrzygnięcia organu niesądowego. Z uzasadnienia wyroku wynika, że niektóre rozstrzygnięcia (takie jak będące przedmiotem pytania prawnego postanowienie o zwolnieniu od kosztów sądowych) mimo, że stanowią konieczny element rozpoznania sprawy przez sąd, nie są elementem materialnym wyroku rozstrzygającego spór prawny i nie należą do aktów (czynności) dokonywanych w ramach sprawowania funkcji wymiaru sprawiedliwości przez sąd, lecz do czynności dodatkowych, konsekwentnych wobec rozstrzygniętej sprawy. Trybunał uznał, że nie ma przeszkód, aby ustawodawca, w ramach przysługującej mu swobody legislacyjnej, powierzył orzekanie w tym zakresie organom, które nie sprawują wymiaru sprawiedliwości. W cenie Stowarzyszenia w celu częściowego odciążenia sędziów powierzanie asystentom zadań zakresu ochrony prawnej niebędących sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości jest zatem nie tylko możliwe ale wręcz wskazane. Tym bardziej, że zgodnie z zaleceniem nr R (86) 12 Komitetu Rady Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich z dnia 12 września 1986 r. dotyczącym środków zapobiegania nadmiernemu obciążeniu sądów i jego zmniejszania należy stwarzać mechanizmy usprawniające wymiar sprawiedliwości, co w polskim systemie prawnym może zostać zrealizowane poprzez przekazanie części zadań nie tylko, jak ma to miejsce dotychczas, referendarzom sądowym ale także asystentom sędziów.

Proponowana nowelizacja ma, więc umożliwić stworzenie korpusu odpowiadającego potrzebom merytorycznym sądów tak, aby w realny sposób zwiększyć możliwości orzecznicze kadry sędziowskiej. Przeprowadzenie zmian w tym kierunku jest uzasadnione chociażby przez wzgląd na to, że stanowisko asystenta sędziego zostało przewidziane, jako jeden z niezbędnych etapów nabycia praktyki koniecznej do sprawowania urzędu sędziego. Ustawodawca dostrzegł, bowiem rolę jaką spełniają asystenci sędziów w strukturze wymiaru sprawiedliwości. Proponowane poszerzenie kompetencji asystentów sędziów skutkujące zwiększeniem ich samodzielności pozwoli na stworzenie stanowiska umożliwiającego głębszy niż dotychczas rozwój merytoryczny i tym samym wpłynie na jego atrakcyjność.

Wykorzystanie asystentów sędziów do zadań z zakresu ochrony prawnej pozwoli także na obiektywną ocenę ich pracy na etapie ubiegania się o etat sędziego. W takim, bowiem przypadku asystenci podejmując samodzielnie decyzje procesowe będą jednocześnie ponosić z tego tytułu odpowiedzialność.

W celu zachęcenia osób do zajmowania stanowisk asystentów sędziów koniecznym jest również wzmożenie trwałości stosunków pracy tej grupy zawodowej. Zgodnie z założeniami projektowanych przepisów ma ona polegać na zamianie podstawy zatrudnienia z umowy o pracę na mianowanie

oraz stworzenie asystentom sędziów perspektywy awansu zawodowego (art. 1 pkt 5 d, e i f projektu).

Pierwsza z proponowanych zmian w sposób zasadniczy wzmocni status asystentów sędziów zwiększając stabilność zatrudnienia, przy jednoczesnym założeniu wzrostu ich obowiązków i odpowiedzialności.

Należy zwrócić uwagę, że ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych nie przewiduje dla asystentów sędziów praktycznie żadnych możliwości awansu zawodowego. Ten stan winien zatem skłonić ustawodawcę do zrewidowania obowiązujących reguł w zakresie wynagradzania asystentów sędziów i premiowania długoletniej, nienagannej pracy na tym stanowisku. Wobec wprowadzanych ułatwień w dostępie do innych zawodów prawniczych (adwokata i radcy prawnego) i coraz szerszych (zwłaszcza w większych miastach) możliwości zatrudnienia dla osób posiadających kwalifikacje asystenckie poza wymiarem sprawiedliwości, zasadnym wydaje się wprowadzenie regulacji, które uczyniłyby zatrudnienie na stanowisku asystenta sędziego bardziej atrakcyjnym.

Wobec powyższego proponowany pakiet nowelizacji obejmuje także wprowadzenie stanowiska starszego asystenta sędziego, na które mógłby być mianowany asystent sędziego, który zajmował stanowisko asystenta sędziego, przez co najmniej pięć lat i spełnił pozostałe określone zmienionymi przepisami wymogi z tym, że do okresu, o jakim mowa w zdaniu pierwszym wliczany byłby okres aplikacji sądowej lub prokuratorskiej odbytej na zasadach obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 23 stycznia 2009r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. Nr 26, poz. 157 ze zm.), aplikacji ogólnej, aplikacji radcowskiej, aplikacji adwokackiej, aplikacji notarialnej.

W ten sposób, proponowane rozwiązanie byłoby istotnym czynnikiem zachęcającym doświadczonych asystentów do pozostania na tym stanowisku zwłaszcza, że wiązałoby się z uzyskiwaniem wyższego wynagrodzenia niż na stanowisku asystenta sędziego. Dodać przy tym trzeba, że podobne rozwiązania funkcjonują z powodzeniem w stosunku do referendarzy sądowych oraz na mocy ustawy z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów administracyjnych oraz ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 36, poz.196) zostały wprowadzone w stosunku do asystentów sędziów zatrudnionych w sądach administracyjnych.

Projektowane zmiany zakładają również skrócenie do pięciu lat okresu zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego, po upływie którego, ten kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 1 pkt 1-6 u.s.p., ukończył aplikację ogólną prowadzoną przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, aplikację notarialną, adwokacką lub radcowską i złożył odpowiedni egzamin, może zostać powołany na stanowisko sędziego sądu rejonowego (art. 61 §4

u.s.p.), oraz skracają do lat trzech okres zatrudnienia asystenta będący przesłanką do przystąpienia przez asystenta do egzaminu sędziowskiego. Dodatkowo projekt umożliwi dostęp do stanowiska referendarza sądowego po upływie, co najmniej dwóch lat, pod warunkiem niekaralności za przewinienia dyscyplinarne, a także uzyskania pozytywnych okresowych ocen kwalifikacyjnych (art. 1 pkt 4 projektu). Powyższe zmiany są konsekwencją zamierzonego zbliżenia statusu asystentów sędziów do pozycji referendarzy sądowych i poszerzenia przydzielonych im kompetencji. Stąd też zasadnym jest zrównanie przedziałów czasowych zatrudnienia w charakterze asystenta sędziego i referendarza sądowego przed przystąpieniem do egzaminu sędziowskiego oraz ubieganiem się o urząd sędziego, a także możliwość przejścia asystenta na stanowisko referendarza po spełnieniu ustawowych warunków. Należy nadto zauważyć, że utrzymanie dotychczasowego zróżnicowania wskazanych wyżej okresów dostępu do zawodu sędziego w praktyce może spowodować trudności interpretacyjne oraz nieuzasadnioną nierówność kandydatów przy obliczaniu okresów pracy warunkujących pretendowanie do zawodu sędziego. Jako przykład można przytoczyć art. 151 c u.s.p., w świetle którego referendarz sądowy może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 3 lat na stanowisku referendarza lub asystenta sędziego. Z kolei art. 155 § 7 u.s.p. w dotychczasowym brzmieniu stanowi, że asystent sędziego może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 4 lat na stanowisku asystenta sędziego lub referendarza sądowego. Przepisy te dopuszczają zatem zaistnienie hipotetycznej sytuacji, w której referendarz sądowy, zmieniający po przepracowaniu niepełnych trzech lat, stanowisko na asystenckie zmuszony będzie do przepracowania dodatkowego roku w celu ubiegania się o przystąpienie do egzaminu sędziowskiego, mimo wykonywania przez większość wymaganego okresu pracy na stanowisku referendarza. Z drugiej strony asystent sędziego także po przepracowaniu niepełnych trzech lat na stanowisku asystenta zostając referendarzem sądowym przystąpi do przedmiotowego egzaminu jedynie po trzech latach, mimo że przez większość wymaganego czasu pracy świadczył jako asystent – nie referendarz sądowy. Trzeba także wspomnieć, że na gruncie przepisów przejściowych ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (art. 65 ust. 3 pkt 1 i 2 oraz art. 65 ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy) okresy zatrudnienia na stanowisku referendarza sądowego oraz asystenta sędziego zostały zrównane w odniesieniu do możliwości powołania osób spełniających wymagania określone w art. 61 § 1 pkt 1-5 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, w brzmieniu nadanym ustawą o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, które nadto ukończyły aplikację sądową i złożyły egzamin sędziowski na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie tej ustawy, a po złożeniu tego egzaminu były zatrudniona na stanowisku asystenta sędziego bądź referendarza sądowego, a także w stosunku do osób, które spełniają wymagania określone w art. 61 § 1 pkt 1-

6 tej, nie ukończyły żadnej z aplikacji ale były zatrudnione na jednym z wymienionych wyżej stanowisk (art. 65 ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy).

Istotnym czynnikiem mającym zapewnić trwałość przynależności zatrudnianych osób do tej kategorii pracowników jest także zapewnienie im prawa do samorządności umożliwiające jednocześnie asystentom sędziów efektywny wpływ na kształtowanie treści ich stosunków pracy (art. 1 pkt 5 b i c projektu).

W celu zapewnienia wysokiej jakości wykonywanych zadań, oprócz przyznania szerszych niż dotychczasowe uprawnień przedłożona nowelizacja zakłada jednocześnie dalej idące zaostrenie kryteriów odpowiedzialności zawodowej asystentów sędziów. W trakcie zatrudnienia przewidziana jest ocena powierzonych im zadań oraz sankcja w postaci rozwiązania stosunku pracy z asystentem sędziego w razie otrzymania przez niego ujemnych ocen kwalifikacyjnych dokonanych przez sędziów, których obowiązki wykonuje, potwierdzonych ponownymi ujemnymi ocenami, dokonanych nie wcześniej niż po upływie sześciu miesięcy oraz możliwość rozwiązania stosunku pracy w razie skazania asystenta sędziego za umyślnie popełnione przestępstwo ścigane z urzędu lub przestępstwo skarbowe oraz inne przestępstwo (art. 1 pkt 5 g i h projektu).

Całkowitą nowością jest wprowadzenie odpowiedzialności dyscyplinarnej asystentów wraz z wyodrębnieniem kar dyscyplinarnych, które mogą być wymierzone asystentom za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności stanowiska. Zgodnie z projektem w sprawach dyscyplinarnych mają orzekać komisje dyscyplinarne powoływane przez: prezesów sądów apelacyjnych do rozpatrywania spraw w I instancji i Ministra Sprawiedliwości do rozpatrywania spraw II instancji. W skład tych komisji mają wchodzić m.in. asystenci (art. 1 pkt 6-projektu).

Projekt wprowadza także zmiany w zakresie zasad wynagradzania osób zatrudnionych w sądach powszechnych na stanowiskach asystentów sędziów (art. 1 pkt 5 i, j, k projektu) z uwzględnieniem Stanowiska Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 8 maja 2009 r. i potwierdzonego pismem z dnia 19 stycznia 2010 r. KRS 0510-130/3-09 w sprawie sposobu kształtowania i wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów sądów powszechnych, stanowiska Ministerstwa Gospodarki z dnia 9 lutego 2010r. DRE-III-022-18/10 oraz opinii Rządowego Centrum Legislacji z dnia 13 listopada 2009 roku w sprawie RCL 10-219/09 dotyczącej przygotowywanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Dotychczasowe kształtowanie wysokości wynagrodzeń w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości na podstawie delegacji zawartej w przepisie art. 155 § 6 u.s.p., jest czynnikiem niewątpliwie demotywującym asystentów sędziów i negatywnie wpływa na prestiż tego stanowiska. Przepis

ten sankcjonuje niedopuszczalne na gruncie Konstytucji RP nierówne traktowanie asystentów sędziów w zakresie wynagrodzeń, pomimo wskazania m.in. przez konstytucyjne organy Państwa Polskiego tj. Krajową Radę Sądownictwa i Rzecznika Praw Obywatelskich niedopuszczalności przyjęcia takiego rozwiązania oraz określa niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP wytyczne dla Ministra Sprawiedliwości.

Ponadto obrany sposób wynagradzania nie spełnia określonego przepisie art. 155 § 6 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych wymogu zgodnie, z którym poziom wynagrodzenia asystentów sędziego powinien uwzględniać również poziom wynagrodzenia uzyskiwanego przez sędziów i referendarzy sądowych. Analiza porównawcza wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów w ich maksymalnych stawkach, przeprowadzona w odniesieniu do wynagrodzeń sędziów i referendarzy sądowych, przedstawia się dla asystentów sędziów wysoce niekorzystnie. Wzrost wynagrodzeń tej grupy zawodowej dokonywany w rzeczywistości jedynie w oparciu o wskaźnik waloryzacji jest bowiem niewspółmiernie nieproporcjonalny zarówno do otrzymywanych już wynagrodzeń sędziów i referendarzy sądowych jak i do przewidzianych podwyżek tych wynagrodzeń, których wysokość znacząco przekracza wskaźnik waloryzacji. Dotychczasowe stawki wynagrodzeń są również nieadekwatne do poziomu wynagrodzeń, które mogą uzyskiwać urzędnicy sądowi, albowiem wskazane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 2008 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania staży urzędniczego (Dz. U. Nr 117, poz. 742) maksymalne stawki wynagrodzeń urzędników sądów i prokuratury znacząco przekraczają stawki proponowane dla asystentów sędziów w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów (Dz. U. z 2009r., nr 99, poz. 834). Nie sposób również nie odpowiedzieć, w drodze stosownych zmian ustawy o ustroju sądów powszechnych, na uwidaczniającą się, malejącą tendencję wysokości zasadniczego wynagrodzenia brutto asystentów sędziów w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogólnego obejmującego kilkuletni okres.

Przyjęta przez ustawodawcę metoda wynagradzania tej części korpusu kadry sądowniczej nie uwzględnia również w sposób dostateczny zakresu obowiązków nałożonych na asystentów sędziów na podstawie obecnie obowiązujących przepisów tj.: art. 155 § 1 u.s.p. i wydanego na podstawie art. 155 § 5 u.s.p. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 listopada 2002r., w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów sędziów (Dz.U. Nr 192, poz. 1613 ze zm.). Rozpiętość merytoryczna zadań w szczególności, zapis zgodnie z którym asystent wykonuje inne czynności niż wymienione w ust. 2, mające wpływ na sprawność i racjonalność postępowania, na polecenie sędziego powoduje, że

otrzymywanego w tytułu świadczonej pracy wynagrodzenia nie można uznać za godziwe. Dysproporcja ta uległaby pogłębieniu w przypadku przyjęcia proponowanych zmian ustawy jedynie w części dotyczącej poszerzenia kompetencji asystentów sędziów bez zmian w zakresie ich wynagrodzeń.

Ponadto, projekt zakłada likwidację zasady zróżnicowania wynagrodzenia asystentów sędziów w zależności od tego, czy zatrudnieni są w sądzie rejonowym, okręgowym czy apelacyjnym, odejście od zasad kształtowania wysokości wynagrodzeń asystentów sędziów w oparciu o rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, ukształtowanie wynagrodzeń asystentów sędziego w sposób analogiczny do rozwiązań przyjętych dla referendarzy sądowych.

Zakres obowiązków asystentów świadczących pracę w sądzie rejonowym, okręgowym czy apelacyjnym pozostaje taki sam, tożsame są również warunki spełnienia, których oczekuje się od kandydatów na stanowiska asystentów sędziów. Skoro, zatem nie zostały wprowadzone wyższe wymogi od objęcia stanowiska asystenta sędziego w sądach okręgowych czy apelacyjnych w postaci np.: doświadczenia zawodowego na tym stanowisku, zaś podjęcie zatrudnienia w danym sądzie jest wynikiem autonomicznego wyboru dokonanego przez osoby starające się o pracę w tym charakterze oraz obiektywnych czynników w postaci istnienia wolnych etatów, nie ma podstaw do dalszego utrzymywania zróżnicowania wynagrodzeń. Nie sposób także przyjąć, że fakt zatrudnienia asystentów sędziów w sądzie wyższej instancji sam w sobie powoduje zmianę wartości świadczonej przez nich pracy. Potrzebę gruntownych przeobrażeń w tym zakresie dostrzegła również Krajowa Rada Sądownictwa, która wyraziła zaniepokojenie zarówno pogłębiającą się dysproporcją wynagrodzeń asystentów sędziów w odniesieniu do innych grup zawodowych funkcjonujących w sądownictwie powszechnym jak i nie mającym racjonalnych podstaw różnicowaniu wynagrodzeń wewnątrz tej grupy zawodowej oraz Rzecznik Praw Obywatelskich.

Projektowane przepisy zakładają ustalenie wynagrodzeń asystentów sędziów w wysokości stanowiącej 75 % wysokości wynagrodzeń sędziów, a dla starszych asystentów sędziów 85 % wysokości wynagrodzeń sędziów. Jest to rozwiązanie analogiczne jak już funkcjonujące w przypadku referendarzy sądowych. Proponowana zmiana w rzeczywisty sposób uwzględni zarówno wysokie kwalifikacje osób zatrudnionych w charakterze asystentów sędziów, ich wkład w usprawnienie i zracjonalizowanie postępowania. Proponowane unormowania zapobiegają także powstaniu kuriozalnej sytuacji wynikającej z uregulowań zawartych w przepisach ustawy z dnia 23 stycznia 2009r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157 ze zm.), a polegającej na otrzymywaniu przez aplikantów sędziowskich zatrudnionych w ramach stażu na stanowisku asystenta sędziego stypendium w wysokości wynagrodzenia zasadniczego w

stawce podstawowej referendarza sądowego (art. 42 ust. 3 ustawy), która znacznie przekracza wynagrodzenie, jakie mogą otrzymać te osoby będąc zatrudnionym na stanowisku asystenta sędziego już po ukończeniu aplikacji. Nie można zatem w sposób trwały usankcjonować sytuacji, w której osoby z wykształceniem wyższym prawniczym będące w trakcie aplikacji będą uposażone w sposób o wiele korzystniejszy, niż osoby które taką aplikację ukończą i zostaną zatrudnione na przedmiotowym stanowisku.

Za przewidzianym w projekcie związaniem wynagrodzeń asystentów sędziów z wynagrodzeniami sędziów opowiedziało się również Ministerstwo Gospodarki - Departament Regulacji Gospodarczych w pisemnej opinii znak: DRE-III-022/18/10 z dnia 9 lutego 2010 r. Wskazano w niej, że wysokość wynagrodzenia zasadniczego wszystkich asystentów sędziów (tj. bez względu na instancję sądu, w którym asystenci wykonują swoje obowiązki) powinna być wielkością ustalaną procentowo od wynagrodzenia sędziego sądu rejonowego. Ministerstwo podkreśliło, że skoro wynagrodzenia referendarzy sądowych oraz nieistniejących już asesorów sądowych było obliczane jako pochodna wysokości zarobków sędziego to wynagrodzenie asystenta sędziego, jako pracownika wykonującego czynności pomocnicze dla sędziów, powinno być uzależnione właśnie od wysokości zarobków sędziego, a nie referendarza czy też innych pracowników sądowych. W opinii Ministerstwa referendarz realizuje zakres obowiązków odrębny, od tych, które wykonuje sędzia. Asystent natomiast partycypuje w obowiązkach sędziego, a nie referendarza dlatego jego wynagrodzenie winno być pochodną wynagrodzenia sędziego.

Za koniecznością wyżej wskazanych zmian przemawia również fakt, iż dotychczasowa regulacja budzi poważne zastrzeżenia w kontekście jej konstytucyjności. Opisane wyżej zróżnicowanie wynagrodzeń w zależności od instancji sądu, w którym asystenci sędziów są zatrudnieni narusza zasadę równości wobec prawa i niedyskryminacji (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP), konstytucyjną zasadę sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP) oraz art. 7 lit. a pkt I Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r., w części gwarantującej godziwy zarobek i równe traktowanie za pracę o równej wartości bez jakiegokolwiek różnicy, a w odniesieniu do rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów narusza także art. 183c § 1, 2 i 3 Kodeksu pracy. Nadto, z datą wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury usankcjonowane zostało nierówne traktowanie w zakresie zarówno regulacji systemowych, jak i wysokości samego wynagrodzenia asystentów sędziów zatrudnionych na podstawie art. 155 i art. 155a u.s.p. w porównaniu do asystentów zatrudnionych na podstawie 31 ust.3 ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Zgodnie bowiem z art. 31 ust. 3 ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, w okresie stażu, aplikant

aplikacji sędziowskiej zostaje zatrudniony na stanowisku asystenta sędziego na podstawie umowy o pracę na czas określony (a następnie na stanowisku referendarza sądowego na czas nieokreślony). Przy tym, w art. 45 powołanej ustawy przyjęto zasadę, że w okresie stażu, a więc także w okresie zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego, otrzyma wynagrodzenie za pracę ustalone w wysokości odpowiadającej wysokości wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej referendarza sądowego. Okoliczności te przesądzają o tym, że z datą wejścia w życie przytoczonych przepisów wprowadzone zostało nierówne traktowanie w zakresie wynagrodzenia, w stosunku do osób, które zdały egzamin sędziowski w ramach aplikacji sądowej rozpoczętej przed dniem 1 stycznia 2008 roku i zostały zatrudnione na podstawie art. 155 i 155a u.s.p., jak również asystentów sędziów bez ukończonej aplikacji sądowej i zdanego egzaminu sędziowskiego zatrudnionych na podstawie art. 155 i 155a u.s.p. w zw. z art. 66 ust. 2 ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w porównaniu do asystentów sędziów zatrudnionych na podstawie art. 31 ust. 3 tej ustawy.

Przedmiotowa nowelizacja zakłada możliwość delegowania asystentów sędziów poza stałe miejsce pracy, a mianowicie do innych sądów, w celu pełnienia czynności wchodzących w zakres ich zadań oraz czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości (art. 1 pkt 6 projektu). Delegowanie może, co do zasady, nastąpić wyłącznie za zgodą asystenta. Nowe przepisy wyznaczają jednocześnie określone granice czasowe przeniesienia. Powyższe ma na celu zapewnienie udzielenia realnego wsparcia danej jednostki sądowej przez partycypację asystenta w jej obsłudze, a jednocześnie zagwarantowanie asystentowi rozwoju merytorycznego w nowym miejscu służbowym. Projekt przewiduje także możliwość delegowania asystenta sędziego niezależnie od jego woli, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, przy czym w tym przypadku określenie maksymalnych granic czasowych tego rodzaju delegacji oraz możliwości jej ponowienia pełni cel ochronny i równoważący władcze działanie pracodawcy. Ograniczeniem tego działania jest również przewidywany zakaz delegowania kobiet w ciąży lub asystenta sędziego sprawującego opiekę nad dzieckiem w wieku do czternastu lat, a także w wypadkach, gdy stoją temu na przeszkodzie ważne względy osobiste lub rodzinne asystenta sędziego. Proponowana regulacja, poza zapewnieniem zgodności przepisów dotyczących delegacji z obowiązującymi normami prawa pracy i wzmocnieniem ochrony asystenta ma także znaczenie praktyczne. Realizuje się on w zapewnieniu maksymalnej efektywności przenieszonego pracownika, na którą niewątpliwie mają wpływ wskazane w tym przepisie okoliczności. Projekt wprowadza również możliwość przeniesienia asystenta sędziego wyłącznie na jego wniosek na inne miejsce służbowe z pominięciem procedury konkursowej. Osoby pracujące w sądach w charakterze asystenta sędziego musiały spełnić wymogi określone w przepisach w chwili ich zatrudnienia, zatem nic nie stoi na przeszkodzie, aby mogły pozostać i

pracować na tych samych zasadach w innych jednostkach organizacyjnych. Nie należy w tym miejscu zapominać, iż konieczność, albo chęć zmiany miejsca pracy może być podyktowana niejednokrotnie warunkami ekonomicznymi, czy rodzinnymi lub osobistymi, które są niezależne od takiego pracownika i zmuszają go do podjęcia takiej decyzji. Nowelizacja ustawy o ustroju sądów powszechnych w tej części ma przede wszystkim na względzie interes wymiaru sprawiedliwości, realizowany przez poprawę sprawności funkcjonowania tego systemu. Niemniej jednak przedmiotowe zmiany mogą wiązać się z szeregiem niedogodności po stronie asystenta sędziego. Stąd też w celu jej częściowego zrekompensowania projekt wprowadza rozwiązania w zakresie dodatkowych uposażeń za ten okres pracy. Powyższe posiada szczególne znaczenie ze względu na wprowadzenie możliwości delegowania asystenta sędziego bez jego zgody. W odniesieniu natomiast do nabycia przez asystentów sędziów dodatkowej praktyki równie istotnym jest wprowadzenie możliwości delegowania ich poza granice państwa. Uzyskane w ten sposób umiejętności znajdą również przełożenie w jakości wykonywanej przez nich pracy, a tym samym będą z korzyścią dla krajowego wymiaru sprawiedliwości.

Ocena skutków regulacji

1. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa.

Projektowana ustawa dotyczy asystentów sędziów zatrudnionych w sądach powszechnych. Ma ona jednocześnie wpływ na funkcjonowanie sądów powszechnych.

2. Wpływ regulacji na finanse publiczne, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wprowadzenie nowych zasad wynagradzania asystentów sędziów i starszych asystentów sędziów spowoduje skutki finansowe w budżecie państwa na rok 2011 w części 15 – „Sądy powszechne” i części 37 – „Sprawiedliwość” z uwagi na fakt, iż projekt zakłada podwyższenie wynagrodzeń do kwot odpowiadających wynagrodzeniu aplikanta aplikacji sędziowskiej zatrudnionego w okresie stażu na stanowisku asystenta sędziego.

3. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Projektowana ustawa nie powinna mieć wpływu na rynek pracy.

4. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana ustawa nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki ani przedsiębiorczość.

5. Wpływ na rozwój regionalny.

Projektowana ustawa nie wpłynie na rozwój regionalny.

6. Delegacje ustawowe:

Projekt nie zawiera delegacji ustawowych, w związku z czym nie powoduje konieczności wydania aktów wykonawczych.

7. Zgodność z prawem Unii Europejskiej.

Projektowane rozwiązania nie są regulowane przez prawo Unii Europejskiej.

Przedkładany projekt ustawy nie był poddany konsultacjom społecznym w rozumieniu przepisów art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu RP.

Warszawa, 20 lipca 2010 r.

BAS-WAPEiM-1310/10

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu
ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych
(przedstawiciel wnioskodawców: poseł Jarosław Matwiejuk)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2009 r., Nr 5, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zakłada zmiany w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. nr 98, poz. 1070, ze zmianami). Do podstawowych celów projektowanej nowelizacji należą: ugruntowanie statusu prawnego asystentów sędziów poprzez wzmocnienie trwałości ich stosunków pracy, umożliwienie płynnego przepływu w ramach struktur sądownictwa, jak również w drodze delegacji do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz stworzenie - w ramach tej grupy zawodowej – pracowniczych struktur organizacyjnych. Założeniem nowelizacji jest także poszerzenie zakresu dotychczasowych czynności asystentów sędziów oraz odstąpienie od obowiązujących obecnie zasad ich wynagradzania w drodze wprowadzenia w tym zakresie regulacji prawnych w rzeczywisty sposób uwzględniających: kwalifikacje zawodowe asystentów sędziów, wykonywane przez nich obowiązki oraz przy uwzględnieniu pozycji asystentów w hierarchii kadr sądów, poziomu wynagrodzenia uzyskiwanego przez sędziów i referendarzy sądowych, a także urzędników i innych pracowników sądów.

Projekt ustawy zakłada, że z dniem wejścia w życie ustawy dotychczasowe stosunki pracy asystentów sędziów zostaną przekształcone w stosunki pracy na podstawie mianowania.

Zgodnie z art. 3 projektu, ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Materia, której dotyczy projekt, nie jest objęta zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt nie reguluje kwestii objętych prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzje

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, projekt ustawy, sądownictwo.

Warszawa, 20 lipca 2010 r.

BAS-WAPEiM-1311/10

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Jarosław Matwiejuk) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy zakłada zmiany w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. nr 98, poz. 1070, ze zmianami). Do podstawowych celów projektowanej nowelizacji należą: ugruntowanie statusu prawnego asystentów sędziów poprzez wzmocnienie trwałości ich stosunków pracy, umożliwienie płynnego przepływu w ramach struktur sądownictwa, jak również w drodze delegacji do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz stworzenie - w ramach tej grupy zawodowej – pracowniczych struktur organizacyjnych. Założeniem nowelizacji jest także poszerzenie zakresu dotychczasowych czynności asystentów sędziów oraz odstąpienie od obowiązujących obecnie zasad ich wynagradzania w drodze wprowadzenia w tym zakresie regulacji prawnych w rzeczywisty sposób uwzględniających: kwalifikacje zawodowe asystentów sędziów, wykonywane przez nich obowiązki oraz przy uwzględnieniu pozycji asystentów w hierarchii kadr sądów, poziomu wynagrodzenia uzyskiwanego przez sędziów i referendarzy sądowych, a także urzędników i innych pracowników sądów.

Projekt ustawy zakłada, że z dniem wejścia w życie ustawy dotychczasowe stosunki pracy asystentów sędziów zostaną przekształcone w stosunki pracy na podstawie mianowania.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, projekt ustawy, sądownictwo.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 11 sierpnia 2010 r.

PG VII G 023/65/10
dot. GMS – WP – 183 -118/10

Pan
Lech Czapla
Szef Kancelarii Sejmu

Przesłany do zaopiniowania poselski projekt ustawy o zmianie ustawy –
Prawo o ustroju sądów powszechnych nasuwa następujące uwagi.

Istota tego projektu, w przeważającym zakresie, sprowadza się do kompleksowego uregulowania w ustawie zmienianej statusu asystentów sędziów, z jednoczesną zmianą pozycji i rangi asystentów sędziów w sądach powszechnych. Nie kwestionując potrzeby szerszego uregulowania na poziomie ustawowym statusu tej grupy urzędniczej trzeba jednak wyrazić wątpliwość co do przyjętego kierunku proponowanych zmian.

Projektowany przepis art. 2 § 3 ustawy zmienianej przewiduje powierzenie asystentom sędziów (i starszym asystentom sędziów, jako nowej kategorii tej grupy zawodowej), wykonywanie zadań, niestanowiących wymiaru sprawiedliwości, a należących do zakresu ochrony prawnej,

dotychczas powierzonych ustawowo sędziom oraz referendarzom i starszym referendarzom sądowym (art. 2 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych), z tą jednak różnicą, że powierzenie wykonywania tych zadań ma następować w drodze upoważnienia udzielanego przez Przewodniczącego Wydziału, bądź sędziego. Takie rozwiązanie w istocie zrównuje w zakresie zadań korpus asystentów z korpusem referendarskim. Jego przyjęcie zmieniłoby w zasadniczy sposób rolę asystentów sędziów, odsuwając na dalszy plan funkcję wspierania sędziów, w wykonywaniu ich zadań jurysdykcyjnych.

Podniesienie wynagrodzeń zasadniczych asystentów, do poziomu wynagrodzeń referendarskich, wydaje się nieuzasadnione, gdy porówna się zakres zadań tych dwóch grup pracowników sądowych, wyznaczanych nie tylko przez ogólne klauzule ustrojowe, ale także przez przepisy proceduralne. Niezależnie od tego argumentu należy wyrazić wątpliwość, czy tak radykalne podwyższenie wynagrodzeń asystentów może uzyskać akceptację, z punktu widzenia budżetu, gdyż generuje powstanie nowego zakresu tzw. wydatków sztywnych.

Na marginesie warto podnieść, że korpus asystencki, wzorowany na asystentach sędziów, jest także zatrudniony w jednostkach organizacyjnych prokuratury [por. przepisy art. 100a-100c ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39 ze zm.)]. Wprowadzenie projektowanych zmian, odnośnie do asystentów sędziów, przy braku analogicznych propozycji, odnoszących się do asystentów prokuratorów, prowadziłoby do zdecydowanego zróżnicowania w zakresie wynagrodzenia między tymi grupami pracowników, o zbliżonych zadaniach.

Proponowane w projektowanym art. 61 § 4 ustawy zmienianej, skrócenie do pięciu lat praktyki na stanowisku asystenta sędziego, wymaganej do uzyskania uprawnień do ubiegania się o stanowisko sędziego sądu rejonowego nie znajduje uzasadnienia, skoro taki sam staż zawodowy jest wymagany od

referendarzy sądowych, zaś bez wątpienia, nawet po poszerzeniu zakresu kompetencji asystentów, nie nastąpi zrównanie obu tych grup urzędników sądowych. Warto zresztą zauważyć, że projektodawcy dostrzegają jednak potrzebę podkreślenia wyższego poziomu stanowisk referendarskich, proponując regulację w projektowanym art. 149 § 1a ustawy zmienianej.

Ponadto do przedstawionego projektu uwag nie zgłaszam.

Z poważaniem

A. Seremet

Andrzej Seremet

PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 12.08. 2010 r.

BSA I – 021 – 110/10

Pan
Lech CZAPLA
Szef
Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 lipca 2010 r., GMA-WP-183-118/10 uprzejmie przesyłam uwagi, Sądu Najwyższego do poselskiego projektu **ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.**

z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. Lech GARDOCKI

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu *13.08.2010*

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasieńskich 2/4/6, 00-951 Warszawa

Warszawa, dnia 12 sierpnia 2010 r.

BSA I – 021– 110/10

U W A G I

do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych

Zasadniczym celem przedstawionego projektu zmiany ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych jest przyznanie asystentowi sędziego funkcji orzeczniczych, co w przekonaniu projektodawców oznaczałoby wzmocnienie jego statusu zawodowego, czyniąc go bardziej atrakcyjnym.

Stosownie do treści art. 155 § 1 u. Pr.u.s.p. asystent sędziego wykonuje samodzielnie czynności administracji sądowej oraz czynności przygotowania spraw sądowych do ich rozpoznania. O ile pierwsze z wymienionych czynności mają charakter urzędniczy, o tyle te drugie w sposób istotny kształtują praktykę orzeczniczą. Nie może bowiem budzić wątpliwości to, że asystentowi można powierzyć do przygotowania każdą sprawę – zarówno cywilną jak i karną – bez względu na stopień jej zawiloci pod względem faktycznym i prawnym. Aby sprostać takiemu zadaniu asystent musi się wykazać wysoką sprawnością zawodową, nieodzownie dostrzegając potrzebę jej doskonalenia. Wystarczającym ku temu dopingiem jest uprawnienie do uruchomienia starań otwierających drogę do objęcia stanowiska sędziego. Możliwość przystąpienia do egzaminu sędziowskiego zapewnia mu przepis art. 155 § 7 ustawy, jeżeli na tym stanowisku lub na stanowisku referendarza sądowego przepracował cztery lata. Poszukiwanie dalszych zadań, których wykonywanie miałyby prowadzić do wzrostu prestiżu asystenta wydaje się zbędne choćby przez wzgląd na to, że trudno byłoby wskazać jakie konkretnie czynności miałyby wyższą rangę niż chociażby sporządzanie projektów rozstrzygnięć czy ich uzasadnień. Nie ujmując znaczenia czynności zastrzeżonych dla referendarza sądowego, niesposób przesądzić, że jego rola w funkcjonowaniu sądu charakteryzuje się wyższą doniosłością. Nie wydaje się też uzasadnione twierdzenie, że dotychczasowa podmiotowa strona regulacji zawodu asystenta sędziego negatywnie kształtuje nabór na to stanowisko. Rzecz tkwi niewątpliwie w systemie wynagrodzeń, co zdaje się zauważać Minister Sprawiedliwości, a co nie uszło uwadze

także autorów projektu, zważywszy na wskazane w uzasadnieniu projektu inicjatywy w tym względzie.

Wyrażenie „asystent” ze swej istoty przedmiotowo określa zakres czynności osoby sprawującej tę funkcję. Proponowane rozwiązania, które miałyby prowadzić do rozszerzenia tego zakresu, w istocie zacierają wyraźną dotychczas linię podziału między asystentem sędziego a referendarzem sądowym. Jeżeli zważyć, że te dodane czynności, zresztą co do ich treści bliżej w projekcie nie sprecyzowane, musiałyby z konieczności pozostawać w dużej zbieżności z kompetencjami właściwymi referendarzowi sądowemu, to omawianemu zamierzeniu nie sprzyja także przez wzgląd na konieczność tworzenia czytelnej struktury wewnętrznej określonej jednostki wymiaru sprawiedliwości.

Ze względów wyżej wskazanych nie można znaleźć uzasadnienia dla proponowanych zmian w ustawie.